



ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 3, Article Number:D0066

FINE ARTS

Received: December 2010

Accepted: July 2011

Series : D

ISSN : 1308-7290

© 2010 www.newwsa.com

Pınar Toktaş

Gazi University

peyiol@gazi.edu.tr

Ankara-Turkey

**GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİ VE EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE VERİLEN TEMEL
SANAT EĞİTİMİ/TEMEL TASARIM DERSİNE YÖNELİK ÖĞRETİM ELEMANI
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖZET

Bu araştırma, güzel sanatlar fakülteleri ve eğitim fakültelerinde verilen temel sanat eğitimi/temel tasarım dersinin işlenişine ilişkin öğretim elemanı görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Toplam 23 öğretim elemanı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada anket tekniği kullanılmış, elde edilen verilerin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri belirlenmiş, bulgular uygun tablolar halinde yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretim elemanlarının dersin işlenişinde çoğunlukla önceki öğrenci çalışmalarından faydalandığı, öğrencilerin yapacakları uygulamaların seçiminde öğrencilerin önceki bilgi ve becerilerin sonraki çalışmalara aktarımına, yapılan uygulamaların değerlendirilmesinde ise en çok ürünlerin yaratıcı özellikler taşımaya dikkat ettikleri anlaşılmıştır. Öğretim elemanlarının ayrıca ders süresince en çok öğrencilerin yeterlik düzeyi konusunda sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Temel Sanat Eğitimi, Temel Tasarım,
Sanat Eğitimi, Güzel Sanatlar,
Tasarım İlkeleri

**A STUDY INTO THE VIEWS OF INSTRUCTORS CONCERNING OF THE COURSE OF
BASIC ART EDUCATION/BASIC DESIGN AT THE FACULTIES OF FINE ARTS AND
EDUCATION**

ABSTRACT

The current study aimed at determining the views of instructors concerning the teaching of the course of basic art education/basic design at the faculties of fine arts and education. A total sum of 23 instructors made up the sampling of the study. Questionnaire technique was used in the study and the frequency (f) and percentage (%) values of the data were determined and findings were analyzed in suitable tables. At the end of the study, it was found that instructors mostly benefited from the earlier studies of students in teaching the course, they paid attention to transferring the earlier experience of the students to their later practice in the selection of their applications, but that they focused on the fact that products have a creative feature in the evaluation of the applications carried out. It was also determined that instructors mostly had problems on the competence of students during the class.

Keywords: Basic Art Education, Basic Design, Art Education,
Fine Arts, Design Principles

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Tasarlama, zihinde tasarlanan bir düşünceyi ve bir eylemi gerçekleştirmek olarak ifade edilebilir [1]. Tasarlama eyleminde problem önce insan zihninde olgunlaşır daha sonra pratiğe dönüşür. Birey zihninde belirlediği problemi sorgular, ilişkiler kurar, yorumlar ve uygular. Tüm bunları planlarken yaratıcılığını, bilgi ve beceri birikimini dikkate alır ve kullanır. Tasarlama eylemi daima ait olduğu toplumla, zamanla ve teknolojiyle iç içedir. Teknolojik gelişmeler ve toplumsal ihtiyaçlar tasarımı, tasarım eğitiminin ortaya çıkmasını sağlamış, bunu zorunlu hâle getirmiştir. Nitekim tasarım eğitiminin ortaya çıkışı da bu doğrultuda olmuştur.

Sanat eğitimi içerisinde verilen temel tasarım dersi, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini belirli bir noktaya getirmeyi, öğrencilerin kişisel özelliklerini tanımlarına yardımcı olmayı, yargılarını denetlemeyi ve önyargılarından kurtarmayı amaçlayan bir disiplindir [2].

Temel tasarım sanatı anlamada ve yaratıcı sanatsal faaliyetlere alt yapı oluşturmada bir araç olarak kullanılmıştır. Tasarım eğitimi, yaratıcılığa işlev kazandıran, görsel ağırlıklı bir düşünüş sistemi, aynı zamanda bir organizasyon yöntemidir [3].

Tasarım eğitimi üzerine ilkökul 1919'da Walter Gropius başkanlığında Almanya'da Bauhaus adıyla kurulmuştur [4]. Bauhaus işlevcilik kuramını savunmuş, yalnızca yapıma amacına göre çizilmiş nesnede güzelliğin kendiliğinden geleceği vurgulanmıştır [5]. Bauhaus Okulu'nun sanat eğitimine kazandırdığı en önemli yenilik Temel Sanat Eğitimi/Temel Tasarım dersi. Temel tasarım eğitimi dünyada, "Visual Design", "Foundation Design", "Applied Design", "Introduction Design", "Gestaltung Lehre", "Formund Gestalt", "Designo Communicatione" gibi farklı adlarla uygulanmaktadır [6].

Temel Sanat Eğitimi/ Temel Tasarım dersi sanat eğitimi alacak öğrencilere hazırlık dersi niteliğindedir. Bu ders süresince öğrencilere sanatın elemanları ve ilkeleri kavratılarak, kazandıkları bilgi ve beceri birikimlerini çalışmalarına aktarabilmeleri amaçlanır. Bu doğrultuda öğrenciler yaratıcılıklarını kullanarak maddeye biçim vermeyi, farklı malzemeler kullanmayı, ilişkilendirmeler yapmayı, rengi kullanmayı, boşluk-doluluk, ritim, denge, ışık-gölge, hareket, açık-koyu, birlik gibi unsurları çalışmalarına aktarabilme becerisini kazanır. Kendinde varolan yetiyi keşfederek, kendine özgü ifade biçimini geliştirir.

Temel tasarım dersi; sanat eğitimi veren ve tasarım esasına dayalı mesleki eğitim veren öğretim kurumlarınca aynı veya benzer adlarla verilmektedir. Temel tasarım dersi Yüksek Öğretim Kurumu'nun 1998 yılında yayınladığı Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarına kadar Eğitim Fakültelerinde bulunan Resim-İş Öğretmenliği Programının birinci sınıfında Temel Sanat Eğitimi adı altında, aynı içerik ve metotlarla verilmeye çalışılmaktadır [7] ve aynı şekilde bu uygulama günümüzde de devam etmektedir.

Bu araştırmanın genel amacı güzel sanatlar eğitimi veren yükseköğretim kurumları olan güzel sanatlar fakülteleri ve eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde verilen temel sanat eğitimi/temel tasarım dersinin işlenişine ilişkin öğretim elemanı görüşlerini belirlemektir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu araştırma güzel sanatlar eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında verilmekte olan temel sanat eğitimi/temel tasarım dersinin uygulamalarında, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin karşılaşılabilecekleri sorunları ortaya koymada ve bu sorunlara çözüm yolları aramada kolaylık sağlayabilir. Araştırma ayrıca bölüm öğretim

elemanları ve yetkililere, öğrencilerin başarılarının artırılmasında yararlanabilecekleri temel verileri oluşturması bakımından da önemlidir.

3. DENEYSEL ÇALIŞMA (EXPERIMENTAL METHOD-PROCESS)

Araştırmada temel bilgi toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakülteleri'nde uygulanan anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programından faydalanılmıştır. Verilerin frekans(f) ve yüzde(%) değerleri hesaplanmış, elde edilen bulgular tablolar halinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini ise random yöntemiyle belirlenmiştir. 4 Eğitim Fakültesi, 4 Güzel Sanatlar Fakültesi olmak üzere toplam 8 Fakülte araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma kapsamına alınan fakülteler ve öğretim elemanı sayıları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma kapsamına alınan fakültelerdeki öğretim elemanı sayıları

(Table 1. The number of instructors at the faculties within the content of the study)

Sıra No	Fakülteler	Öğretim Elemanı Sayısı
1	A.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi	4
2	E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi	3
3	M.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi	5
4	H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi	2
5	Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi	3
6	A.Ü. Eğitim Fakültesi	2
7	D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	2
8	M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi	2
Toplam		23

Tablo 1 incelendiğinde örneklem grubuna giren Eğitim Fakülteleri'nde 9, Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde 14 olmak üzere toplam 23 öğretim elemanı araştırmanın örneklemine alınmıştır.

Araştırma örneklemine alınan 23 öğretim elemanından %60.9'u Güzel Sanatlar Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Güzel Sanatlar Fakültelerinin programlarında TSE/TT dersinin süresi Eğitim Fakültelerine oranla daha yüksektir. Dolayısıyla Güzel Sanatlar Fakültelerinde bu alana ilişkin öğretim elemanı sayısı da Eğitim Fakültelerine oranla daha fazla olmaktadır. Araştırma örneklemine alınan 23 öğretim elemanından %39.1'i ise Eğitim Fakültelerinde görev yapmaktadır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMALAR (FINDING AND DISCUSSIONS)

Tablo 2. Öğretim elemanlarının TSE/TT ders süresince kullandıkları öğretim materyallerine ilişkin bulgular (n=23)
(Table 2. Findings concerning the teaching materials instructors use at the course of BAE/BD) (n=23)

Maddeler	f	%
Kitap-Sürelî Yayınlar	14	60.9
Slayt	10	43.5
Önceki Öğrenci Çalışmaları	17	73.9
Bilgisayar	14	60.9

Tablo 2 incelendiğinde öğretim elemanlarının Temel Sanat Eğitimi/Temel Tasarım dersi süresince en çok %73.9 ile önceki öğrenci çalışmalarını, %60.9 ile kitap-süreli yayınları ve bilgisayar kullanmayı, en düşük olarak ise %43.5 ile slayt kullanmayı tercih ettikleri öğrenilmiştir. Tablodan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun önceki öğrenci çalışmalarını kullanarak öğrencilere örnek oluşturmayı tercih ettikleri görülmüştür. Bu tip uygulamalar konunun öğrenciler tarafından daha iyi kavranması ve örnek oluşturması açısından tercih edilmektedir. Ancak kimi zaman da öğrencilerin yaratıcılığını ve özgünlüğünü olumsuz yönde etkileyebilmekte, öğrencileri yönlendirmektedir.

Yüksel [8] tarafından yapılan araştırmada öğretim elemanlarının dersin işlenişinde en çok kitap ve slaytlardan faydalandığı, bilgisayardan faydalanmadıkları görülmüştür. Araştırmanın yapıldığı tarih göz önünde bulundurulduğunda bilgisayar kullanımının, günümüz şartlarına kıyasla yaygın olmadığı söylenebilir. Ancak bu araştırmada ise bilgisayar kullanımı %60.9 ile yüksek oranda yer almaktadır. Bu doğrultuda geçen süre zarfında, öğretim elemanlarının eğitimde verimin artırılması ve teknolojinin kullanımı konusunda yeni öğretim materyallerinden faydalandıklarını söylemek mümkündür.

Deliduman [9] tarafından yapılan bir başka araştırmada ise temel sanat eğitimi dersinde öğrencilere yerine göre örnek çalışmaların gösterilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra çalışma başında öğrencilere örnek gösterilmesinin öğrencileri taklitçiliğe yönelttiği, ancak çalışma bittikten sonra eleştiri yapmak üzere örnek gösterilmesinin yerinde olacağı vurgulanmıştır.

Tablo 3. Öğretim elemanlarının ders süresince yapılan uygulamaları değiştirme sıklıklarına ilişkin bulgular

(Table 3. Findings concerning the frequency of changing the applications carried out by instructors during the course)

Maddeler	f	%
Her yıl	14	63.7
2 yılda 1	4	18.2
3 yılda 1	3	13.6
5 yıl ve üzeri	1	4.5
Toplam	22	100

Tablo incelendiğinde ankete cevap veren 22 öğretim elemanından en fazla %63.7'sinin her yıl yapılan uygulamalarda değişikliğe gittiği, %18.2'sinin 2 yılda 1, %13.6'sinin 3 yılda 1, en düşük olarak ise %4.5'inin 5 yıl ve daha fazla sürede ders süresince yapılan uygulamalarda değişiklik yaptığı anlaşılmıştır. Tablodan öğretim elemanlarının yarısından fazlasının ders süresince yapılacak uygulamaları her yıl değiştirdikleri öğrenilmiştir. Bu tip değişikliklerin öğretim elemanlarının kendilerini geliştirmelerine, alanındaki değişme ve gelişmelere, yeniliklere açık olmalarına katkı sağlayacağını söylemek mümkündür. Öğretim elemanlarının uygulama seçiminde öğrenci başarısını, algılama düzeylerini ve verimi artıracak alternatifleri göz önünde bulundurmaları gerektiği söylenebilir.

Tablo 4. Öğretim elemanlarının öğrencileri değerlendirme biçimlerine ilişkin bulgular
(Table 4. Findings concerning the ways instructors use in evaluating students)

Maddeler	f	%
Yazılı	-	-
Uygulama	16	69.7
Yazılı + Uygulama	7	30.3
Toplam	23	100

Öğretim elemanlarının öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmelerine ilişkin bilgileri içeren tabloda, öğretim elemanlarının çoğunlukla %69.7'sinin yapılan uygulamalar üzerinden değerlendirmeler yaptığı, %30.3'ünün ise yazılı ve uygulamaları bir arada değerlendirdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra sadece yazılı yaparak öğrencileri değerlendiren öğretim elemanının olmadığı anlaşılmıştır. Tablo 4 değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının üçte ikisinden fazlasının yapılan uygulamalar üzerinden değerlendirme yaptıkları anlaşılmıştır. Uygulamaya yönelik eğitim veren bölümlerde genellikle sadece yapılan uygulamalar dikkate alınarak değerlendirme yapılmaktadır. Ancak bu tip değerlendirmelerde öğrenciler yapılan uygulamanın teorik temeli konusunda yetersiz kalmaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin TSE/TT dersinde 1 yarı yıl içerisinde yapmış oldukları uygulamaların sayılarına ilişkin bulgular
(Table 5. Findings concerning the numbers the applications students do in the first semester of BAE/BD)

Maddeler	f	%
10-14 arası	8	34.8
15-19 arası	8	34.8
20-24 arası	4	17.4
25-29 arası	2	8.7
30 ve üzeri	1	4.3
Toplam	23	100

Tablo incelendiğinde öğrencilerin 1 yarı yıl içerisinde en fazla % 34.8 ile 10-14 ve 15-19 adet uygulama yaptıkları anlaşılmıştır. Bunu %17.4 ile 20-24 arası, %8.7 ile 25-29 arası ve %4.3 ile 30 ve daha fazla sayıda yapılan uygulamalar izlemiştir. Tablodan öğrencilerin üçte ikisinden fazlasının 1 yarı yıl içerisinde 10-19 arası uygulama yaptıkları öğrenilmiştir. Güzel sanatlar fakültelerinde verilen TSE/TT dersinin süresi eğitim fakültelerine oranla daha yüksek olduğu için yapılan uygulamaların sayısı da bu doğrultuda daha fazla olabilmektedir. Öğretim elemanları ile yapılan bire bir görüşmelerde bazı öğretim elemanlarının, öğrencileri çok sayıda örnek yapmaya teşvik ettiği, bu yolla öğrencilerin edindiği tecrübeleri geliştirebileceklerini düşündükleri öğrenilmiştir. Bununla beraber Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi ABD'dan bir öğretim üyesi ile yapılan görüşme sonucunda, her hafta TSE/TT dersinde yapılan öğrenci uygulamalarının fakülte içerisinde sergilendiği öğrenilmiştir. Sergi süresince öğrenciler birbirlerinin yaptıkları uygulamaları değerlendirerek, başarılı uygulamalar ve hatalı uygulamalar hakkında eleştiriler yapabilmektedirler. Bu yolla öğrenciler hatalarını düzelttikleri gibi, eksiklerini telafi etme, öğrendiklerini pekiştirme ve özgüvenini geliştirme olanağını da elde etmektedir.

Tablo 6. Öğretim elemanlarının öğrencilerin TSE/TT dersinde yapmış oldukları uygulamaları değerlendirme sıklıklarına ilişkin bulgular
(Table 6. Findings concerning the frequency of the evaluation of the applications students do in the first semester of BAE/BD)

Maddeler	f	%
Her uygulama sonunda	10	43.5
Ara sınav öncesi tüm çalışmalar	3	13
Sınav öncesi tüm çalışmalar + Sınav işi	10	43.5
Toplam	23	100

Tablo 6 incelendiğinde öğretim elemanlarının en çok %43.5 ile her uygulama sonunda ve sınav öncesi yapılan çalışmalarla birlikte sınav süresinde yapılan uygulamaya göre değerlendirme yaptıkları anlaşılmıştır. Ara sınav öncesi yapılan çalışmaların değerlendirmeye alınması ise %13 ile düşük oranda yer almıştır. Öğretim elemanları atölye çalışmalarında öğrencilerin gelişim aşamaları, performans düzeyleri, eksik ve hatalı çalışmalar üzerinde daha verimli ve daha hızlı dönüt alabileceği ortamı yakalayabilmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin atölyede ders süresince yapmış oldukları çalışmalar bir süreci oluşturdukları ve çok sayıda örneğe yer verilebilmesi açısından daha çok tercih edilmektedir. Ayrıca öğretim elemanları yapılan uygulamalar aracılığıyla öğrencilerin elde ettikleri bilgi ve becerileri ne derece ve nasıl kullandığını da çalışmaları üzerinden değerlendirebilmekte, öğrencide var olan yetiyi ve yaratıcılığı gözleyebilmektedir.

Tablo 7. Öğretim elemanlarının öğrencilerin yapmış oldukları uygulamaların seçiminde dikkat ettiği hususlara ilişkin bulgular
(Table 7. Findings concerning the issues instructors pay attention in the selection of the applications students Do)

Maddeler	f	%
Kavram öğretimine göre	12	52.2
Öğrencilerin beceri düzeylerine göre	6	26.1
Ders süresi dikkate alınarak en kolay yöntemle	3	13
Önceki bilgi ve becerilerin sonraki çalışmalara aktarımı, yansımaları	19	82.6

n=23

Tablo incelendiğinde öğretim elemanları, öğrencilerin yapmış oldukları uygulamaların seçiminde en çok %82.6 ile önceki bilgi ve becerilerin sonraki çalışmalara aktarımı, %52.2 ile kavram öğretimine göre, %26.1 ile öğrencilerin beceri düzeylerine göre, %13 ile de ders süresi dikkate alınarak daha kolay yöntemlerle yapılabilecek uygulamalara yer verdikleri anlaşılmıştır. Öğretim elemanlarının görüşlerinin büyük bir çoğunluğunun ders süresince yapılacak uygulamaları belirlerken, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri daha sonraki yapacakları çalışmalarda nasıl kullanabilecekleri konusunda yoğunlaştığı görülmüştür. Buradan öğretim elemanlarının öğrencilerin dersten elde edecekleri verimi artırma yönünde oldukları, bu doğrultuda kendilerini geliştirmeye çalıştıkları sonucu çıkartılabilir. Daha önce Tablo 3'de yer aldığı gibi öğretim elemanlarının yaklaşık üçte ikisinin TSE/TT dersi süresince yapılacak uygulamaları her yıl yeniledikleri görülmüştür. Buradan da öğretim elemanlarının öğrencilerin başarılarını artırma yönünde bir çaba içerisinde olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 8. Öğretim elemanlarının dersin planlanması sürecinde dikkat ettiği hususlara ilişkin bulgular
(Table 8. Findings concerning issues instructors pay attention in the planning of the course)

Maddeler	f	%
Tasarım ilke ve elemanlarına ve bunların uygulamalarına yer verilmesi	19	82.6
Konuların birbirleriyle olan ilişkisi	12	52.2
Daha önce edindiği bilgi ve becerileri sonraki çalışmalarında kullanabilme	14	60.9
Öğrencilerin algılama düzeyleri	10	43.5

n=23

Öğretim elemanlarının %82.6'sı dersin planlanması sürecinde tasarım ilke ve elemanlarına ve bunların uygulamalarına yer verilmesini öncelikli olarak göz önünde bulundururken, %60.9'u öğrencilerin daha önce edindiği bilgi ve becerileri sonraki çalışmalarında kullanabilmelerine, %52.2'si konuların birbirleriyle olan ilişkisine, %43.5'i ise öğrencilerin algılama düzeylerini dikkate alarak dersi ve yapılacak uygulamaları planladıkları öğrenilmiştir. Tablodan öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun dersi planlarken tasarım ilke ve elemanları ve bunların uygulamalarını dikkate alarak planlama yaptıkları, en düşük oranda ise öğrencilerin algılama düzeylerini dikkate alarak dersi planladıkları anlaşılmıştır.

Tablo 9. TSE/TT dersinde öğrencilere kazandırılacak niteliklere ilişkin bulgular
(Table 9. Findings concerning the qualities that students would be made to attain in the course of BAE/BD)

Maddeler	f	%
Tasarım ilke ve elemanlarını uygulamalarla öğrenebilme	9	39.1
Yaratıcılığını geliştirebilme	14	60.9
Tasarım ilke ve elemanları ile özgün tasarımlar yapabilme	15	65.2
Dünyaya eleştirel bakış açısıyla bakabilme yetisi kazandırabilme	10	43.5
Görsel algıyı geliştirebilme	13	56.5

n=23

Tablo 9 incelendiğinde öğretim elemanları öğrencilere kazandırılacak nitelikleri; en çok %65.2 ile tasarım ilke ve elemanları ile özgün tasarımlar yapabilme olarak belirtirken, %60.9 ile yaratıcılığını geliştirebilme, %56.5 ile görsel algıyı geliştirebilme, %43.5 ile dünyaya eleştirel bakış açısıyla bakabilme yetisi kazandırabilme, en düşük olarak %39.1 ile tasarım ilke ve elemanlarını uygulamalarla öğrenebilme şeklinde belirtmişlerdir. Tablo incelendiğinde TSE/TT dersinde öğretim elemanlarının öğrencilere kazandırılacak niteliklerin daha çok öğrencilerin tasarım ilke ve elemanlarını kavrayarak, bunları çalışmalarında kullanabilme, yaratıcılıklarını geliştirme ve görsel okuryazarlığını artırmaya yönelik olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 10. Öğretim elemanlarının ders süresince karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular
(Table 10. Findings concerning the problems instructors face during the course)

Maddeler	f	%
Donanım yetersizliği	8	34.8
Atölyenin fiziki ortamının yetersizliği	3	13.1
Ders süresinin yetersizliği	3	13.1
Öğrencilerin yeterlik düzeyi/ hazırbulunuşluğu	13	56.5

n=23

Tablodan öğretim elemanlarının sırasıyla en çok öğrencilerin %56.5 ile yeterlik düzeyi/hazırbulunuşluğu konusunda, %34.8 ile donanım yetersizliği, %13.1 ile atölyenin fiziki ortamının yetersizliği ve ders süresinin yetersizliği konusunda sorun yaşadıkları öğrenilmiştir. Sonuç olarak öğretim elemanlarının yarısından fazlasının öğrencilerin dersteki yeterlik düzeyleri ve hazırbulunuşlukları konusunda sorun yaşadıkları anlaşılmıştır. Güzel sanatlar alanlarında öğrenim gören öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Güzel Sanatlar Liseleri ve Meslek Liselerinden geldikleri bilinmektedir. Bu liselerden gelen öğrencilere yetenek sınavlarında ek puan hakkı tanındığı için kazanma olasılıkları daha yüksek olmaktadır. Dolayısıyla örneklem grubuna alınan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu da meslek lisesi ve güzel sanatlar lisesi mezunlarından oluşmaktadır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda da bu doğrultuda bilgi alınmıştır. Yükseköğretim öncesi alana yönelik eğitim alan öğrenciler emsallerine oranla eleştirel bakabilen, bağlantılar kurabilen, gözlemleyen ve sorgulayan öğrenciler olma yönünde daha avantajlı bir konuma sahip olmaktadır. Tüm bunlara karşın öğretim elemanları ile yapılan bire bir görüşmelerde ilerleyen yıllarda öğrenci kalitesinin düştüğü yönünde eleştiriler alınmış, önceki yıllara oranla öğrencilerin algılama ve uygulama düzeylerinin düştüğü öğrenilmiştir. Bu doğrultuda yükseköğretim öncesi ortaöğretim programlarında verilen sanat eğitimi derslerinin ve bu derslerin uygulamalarının irdelenmesi gerektiğini söylemek mümkün olabilir.

Günümüzde yükseköğretim kurumlarında alana yönelik atölye dersi veren özellikle sanat eğitimi/el sanatları eğitimi veren kurumlarda donanım yetersizliği büyük bir sorun olarak görülmektedir. Projeler yoluyla atölye donanımlarının yenilenmesi sağlanmaya çalışılırken, daha hızlı ve ciddi değişim ve gelişimlerin yaşanmasının zorunluluğu doğmaktadır.

Tablo 11. Öğretim elemanlarının öğrencilerin tse/tt dersinde edindikleri bilgi ve becerileri aktarabilmeleri konusunda dikkat ettikleri hususlara ilişkin bulgular
(Table 11. Findings concerning the issues instructors pay attention to the students in the transfer of their knowledge and skills in the course of BAE/BD)

Maddeler	f	%
Uygulamalar arasında ilişkiler kurulması	8	34.8
Öğrenci çalışmaları üzerinde eleştiriler yapılması	10	43.5
Bir çalışmanın diğer bir uygulamaya aktarılabilmesinin örneklendirilmesi	12	52.2
Öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarının değerlendirme ve eleştirilerine olanak sağlanması	6	26.1

n=23

Öğretim elemanlarının Temel Sanat Eğitimi/Temel Tasarım dersinde edinilen bilgi ve becerilerin diğer derslere ve yapılacak çalışmalara aktarılabilmesini sırasıyla en çok %52.2 ile nasıl aktarılabilceğinin örneklenilmesiyle, %43.5'i öğrenci çalışmaları üzerinde yapılan eleştiriler yoluyla, %34.8'i uygulamalar arasında kurulan ilişkilendirmelerle, en az olarak %26.1 ile de öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını değerlendirmeleri ve eleştirileri yoluyla sağladıkları anlaşılmıştır. Tablodan öğretim elemanlarının yarısından fazlasının ders süresince edinilen bilgilerin yapılacak çalışmalara başarıyla aktarılabilmesi konusunda örnek uygulamalar yapmayı tercih ettikleri anlaşılmıştır. Bu yolla öğrenciler kazanımlarını nasıl kullanacağını, disiplinler arası bağlantıları nasıl ve hangi yöntemlerle kuracağını konusunda deneyim sahibi olabilmektedirler. Örneğin öğrenci, temel sanat eğitimi dersinde iç bükey, dış bükey, ışık-gölge, renk konusunda edindiği bilgi ve becerileri takı tasarımı çalışmalarında başarıyla kullanabilme olanağına sahiptir. Bununla beraber yapılan örnek uygulamalar, örnekler üzerinden yapılan değerlendirme ve eleştiriler, konunun kavranması ve örnek oluşturması açısından önem taşımaktadır. Öğretim elemanlarının mevcut bilgilerin farklı alanlardaki uygulamaları konusunda, öğrencileri öncelikle özgür bırakarak çalışmalarını tamamlamaları ve ortaya çıkan ürün üzerinde değerlendirmeler ve eleştiriler yapmalarını istemeleri, tüm bunlar tamamlandıktan sonra dersi yürüten öğretim elemanı tarafından örnek gösterilecek başarılı çalışmalar üzerinde eleştiriler yapılması ve yapılan ürünle bağlantılar kurulmasının verimi artıracığı söylenebilir.

Tablo 12. TSE/ TT dersinin işleniş sırasına ilişkin bulgular (Önce siyah-beyaz, daha sonra renkli çalışmalar, son olarak üç boyutlu çalışmalar)

(Table 12. Findings concerning the order of teaching the course of BAE/BD (First black and white then colorful studies, finally three dimensioned ones)

Maddeler	f	%
Evet	16	69.6
Hayır	7	30.4
Toplam	23	100

Öğretim elemanlarının %69.6'sı dersin işleniş sırasını önce siyah-beyaz çalışmalar, daha sonra renkli çalışmalar ve son olarak üç boyutlu çalışmalar olarak belirtirken, %30.4'ü bu sıralamayı doğru bulmamıştır. Tablodan örneklem grubuna giren öğretim elemanlarının üçte ikisinden fazlasının "evet" şeklinde görüş belirttiği anlaşılmıştır. TSE/TT dersinde yer alan konuların öncelikli olarak siyah-beyaz çalışmalarla başlanması, daha sonra renge geçilerek renkli çalışmaların yapılmasının hem konunun daha iyi kavranması hem de işleniş sırası açısından daha uygun olduğu bilinmektedir.

Tablo 13. Öğretim elemanlarının uygulamalı çalışmaları değerlendirirken dikkat ettikleri hususlara ilişkin bulgular (n=23)
(Table 13. Findings concerning the issues instructors pay attention in the evaluation of applied studies) (n=23)

Maddeler	f	%
Kavramın özelliklerini yansıtabilme	12	52.2
Yaratıcı özellikler taşıması	13	56.5
Tasarım ilkelerine uygun olması	11	47.8
Doğru elemanların seçilmiş olması	5	21.7
Estetik kurallara uygunluk	8	34.8

Tablo 13’de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının uygulamalı çalışmaların değerlendirilmesinde en çok %56.5 ile yaratıcı özellikler taşımaya, %52.2 ile kavramın özelliklerini yansıtabilmesine, %47.8 ile tasarım ilkelerine uygun olmasına, %34.8 ile estetik kuralara uygunluğuna, %21.7 ile doğru elemanların seçilmiş olmasına dikkat ettikleri anlaşılmıştır. Tablo değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının yarısından fazlasının öğrencilerin çalışmalarını değerlendirirken ürünlerin yaratıcı özellikler taşımaya ve kavram özelliklerini yansıtabilmesine dikkat ettiği görülmüştür.

Tablo 14. Öğretim elemanlarının TSE/TT dersinin verimli işlenmesi konusunda dikkat ettikleri hususlara ilişkin bulgular
(Table 14. Findings concerning the issues instructors pay in teaching the course of BAE/BD efficiently)

Maddeler	f	%
Üst sınıf çalışmalarından konuyla ilgili örnekler gösterilmesi	4	17.4
Farklı alanlarla konu arasında ilişkilendirmeler yapılması	11	47.8
Konuyla ilgili sergilere gidilerek eleştiriler ve ilişkilendirmeler yapılması	5	21.7
Önemli sanatçıların eserleri ile ilişkilendirmeler yapılması	8	34.8
Dersin bu alanda uzmanlaşmış öğretim elemanları tarafından verilmesi	8	34.8

n=23

Öğretim elemanları Temel Sanat Eğitimi/Temel Tasarım dersinin daha verimli işlenmesi konusunda sırasıyla %47.8 ile farklı alanlarla işlenen konu arasında ilişkilendirmeler yapılmasına, %34.8 ile önemli sanatçıların eserleri ile ilişkilendirmeler yapılmasına ve dersin bu alanda uzmanlaşmış öğretim elemanları tarafından verilmesine, %21.7 ile konuyla ilgili sergilere gidilerek eleştiriler ve ilişkilendirmeler yapılmasına, %17.4 ile de üst sınıflarca yapılan konuya ilişkin örneklerin gösterilmesine dikkat ettikleri anlaşılmıştır. Sonuç olarak öğretim elemanlarının yarısına yakınının konunun daha iyi kavranması ve dersten alınan verimin artırılması konusunda disiplinler arasında ilişkiler kurulmasına, dersin bu alanda uzmanlaşmış öğretim elemanları tarafından verilmesine ve önemli sanatçıların eserleri ile ilişkilendirmeler yapılmasına dikkat ettikleri görülmüştür. Farklı alanlarla konu arasında yapılan ilişkilendirmeler ve uygulamalar yoluyla öğretim elemanları, öğrencilerin konuyu ne derecede kavradıklarını, edindikleri bilgileri ne derecede ve nasıl kullanabildiklerini değerlendirebilmektedir. Bunun yanı sıra derse ilişkin konuların farklı alanlarla aktarımı örneğin; ışık-gölge konusunun fotoğrafla aktarımı, doku konusunun fotoğraf ve bilgisayarla aktarımı, tasarım ilkelerinin bilgisayarla aktarımı gibi uygulamalar konunun daha iyi kavranmasına katkı sağlayan uygulamalardır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RE COMMENDATIONS)

Temel sanat eğitimi/temel tasarım dersi öğrencilere ileride yapacakları çalışmalara ve görecekleri derslere alt yapı oluştururken, öğrencilerin farklı malzemeler ve teknikler kullanarak yaratıcılığını geliştirmelerine ve sanatın ilke ve elemanlarını kavramalarına yardımcı olur. Araştırma bulguları doğrultusunda sonuç olarak öğretim elemanları, dersin işlenişinde en çok üst sınıflardaki öğrencilerin konuya ilişkin olarak yapmış oldukları çalışmalardan faydalanmaktadır. Ancak böyle bir uygulamanın öğrencilerin ürünlerini tamamladıktan

sonra gösterilmesinin daha etkili olacağı ve öğrencilerin özgün ürünler ortaya koymalarına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Öğretim elemanlarının çoğunluğunun yapılan uygulamalar üzerinden değerlendirme yaptığı görülmüştür. Ancak uygulama ağırlıklı yapılan değerlendirmelerin öğrencilerin konuya ilişkin teorik bilgileri kavrayabilmeleri konusunda yetersiz olduğu söylenebilir. Öğrencilerin dönem içerisinde yapmış olduğu uygulamalar ise çoğunlukla 10-19 arasındadır. Bununla beraber öğrencilerin fazla sayıda uygulama yapması konunun kavranması açısından katkı sağlayacaktır ancak bu yapılırken öğrencilerin bağımsız çalışmaları, deneyerek ve keşfederek, farklı yollardan sonuca ulaşmaları teşvik edilmelidir. Öğretim elemanlarının çoğunluğunun her yıl ders süresince yapılacak uygulamalarda değişikliğe gittiği görülmüştür. Bu tip değişikliklerin öğretim elemanlarının kendilerini geliştirmelerine, alanındaki değişime ve gelişmelere, yeniliklere açık olmalarına katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

Öğretim elemanlarının öğrencilerin değerlendirilmesi konusunda çoğunlukla ders süresince yapılan her uygulamanın sonunda ve sınav tarihine kadar yapılan tüm çalışmalar ile birlikte sınavda yapılan çalışmayı dikkate alarak değerlendirme yaptıkları görülmüştür. GSF'de verilen TSE/TT dersinin süresi EF'ne oranla daha yüksek olduğu için yapılan uygulamaların sayısı da buna paralel olarak artmaktadır. Atölyede yapılan uygulamalar çok sayıda örnek teşkil etmesi ve öğrencilerin çalışmalarındaki gelişim aşamalarını göstermeleri açısından daha çok tercih edilmektedir.

Öğretim elemanlarının büyük bir kısmı öğrencilerin ders süresince yapacakları uygulamaları belirlerken, derste edindikleri bilgi ve becerileri ileride yapacakları çalışmalarda nasıl kullanabileceklerine dikkat etmektedirler. Öğretim elemanlarının, öğrencilerin kazanımlarının artırılması ve davranışlarının kalıcılığının sağlanması amacıyla bu şekilde düşündükleri söylenebilir. Bunun yanı sıra öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu, dersin planlaması aşamasında tasarım ilke ve elemanları ve bunların uygulamalarını dikkate almaktadır. Öğretim elemanları ders aracılığıyla, öğrencilerin tasarım ilke ve elemanlarını kavrayarak bunları çalışmalarında başarıyla kullanabilmelerini, yaratıcılıklarını ortaya çıkararak geliştirmelerini, görsel okuryazarlıklarını arttırmalarını, eleştiren, sorgulayan bireyler olmalarını amaçlamaktadırlar.

Öğretim elemanları TSE/TT dersinde çoğunlukla öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri konusunda sorun yaşamaktadırlar. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun güzel sanatlar liseleri ve bu alana yönelik meslek liselerinden gelmiş olmalarına rağmen algılama ve uygulama düzeylerinin düşük olduğu anlaşılmıştır.

Güzel sanatlar liseleri ve meslek liselerinin sayıları günümüze oranla önceki yıllarda daha düşüktü. Geçmişte bu tip liseler çoğunlukla büyükşehirlerde yer almaktaydı. Zaman içerisinde bu tip liselerin sayıları artarak birçok şehirde eğitim-öğretime başlamıştır. Güzel sanatlar liseleri yetenek sınavı ile öğrenci almaktadır. Dolayısıyla güzel sanatlar liselerinden mezun olan öğrencilerin yükseköğretimde başarılı olabilme olasılıkları daha yüksektir. Bu öğrenciler algılama ve ders süresince yapılan uygulamalar yönünde diğer öğrencilere oranla daha avantajlı bir konuma sahiptirler. Ancak bu tip liselerin sayıca artışıyla öğretmen ve öğrenci kalitesi paralel gitmemiş, öğrencilerin algılama düzeyleri ve başarı düzeyleri açısından düşüş olduğu dersi yürüten öğretim elemanlarıyla yapılan bire bir görüşmelerden öğrenilmiştir. Bu durumun yeni mezun deneyimsiz öğretmenlerin bu liselerde görev yapmaya başlamış olmaları veya okula

gelen öğrencilerin seviyelerinin düşük olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Öğretim elemanları ders süresince edinilen bilgi ve becerilerin yapılacak çalışmalara başarıyla aktarılabilmesi konusunda, en çok nasıl aktarılabilceğinin örneklendirilmesiyle ve öğrencilerin çalışmaları üzerinde yapılan eleştiriler yoluyla sağlamaktadır. Bu yolla öğrenciler edindikleri bilgi ve becerileri yapacakları çalışmalarında nasıl kullanacağı, disiplinler arası bağlantıları nasıl ve hangi yöntemlerle kuracağı konusunda deneyim sahibi olabilmektedirler. Örnek uygulamalar üzerinden değerlendirmeler yapma, bağlantılar kurma, yapılan örnek uygulamalar ve uygulamaların eleştirisi, konunun kavranması ve örnek oluşturması açısından önem taşımaktadır.

Öğretim elemanları dersin işlenişinde sırasıyla öncelikle siyah-beyaz çalışmalar, daha sonra renkli çalışmalar ve en son olarak üç boyutlu çalışmalar yapmayı tercih etmektedirler. Araştırmada öğretim elemanlarının öğrencilerin çalışmalarını değerlendirirken, ürünün yaratıcı özellikler taşımasına, tasarım ilkelerine uygunluğuna ve kavramın özelliklerinin öğrenci tarafından ne derecede yansıtıldığına dikkat ettikleri görülmüştür. Bilindiği gibi TSE/TT dersi tasarım alanına yönelik eğitim veren bütün güzel sanatlar alanları ve mimarlık alanında geçerli bir ders olarak verilmektedir. Öğrencinin başarılı bir ürün ortaya koyabilmesi için öncelikle malzemeyi iyi tanıması, malzemenin özellikleri ve kullanılabilecek teknikler hakkında bilgi sahibi olması, ortaya konan ürünün ise; estetik özellikler taşıması, fonksiyonel, ergonomik ve yaratıcı özellikler taşıyan, ürünü benzerlerinden farklı kılan, üreticisinin kimliğini taşıyan özelliklere sahip olması tercih edilmektedir. Öğretim elemanları dersin verimli işlenmesi için farklı alanlarla konu arasında ilişkilendirmeler yapılması, önemli sanatçıların eserleri ile ilişkilendirmeler yapılması ve dersin uzmanlaşmış öğretim elemanları tarafından verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırma sonucunda şu öneriler yapılabilir:

- Öğrencilerin Temel Sanat Eğitimi/Temel Tasarım dersinde edindikleri bilgi ve becerileri diğer derslerde yapacakları çalışmalara nasıl aktarabileceği dersi yürüten öğretim elemanları tarafından örneklendirilmelidir.
- Temel Sanat Eğitimi/Temel Tasarım dersinin yürütüldüğü ABD/ASD dikkate alınarak (resim, grafik, el sanatları gibi) ders içeriğinde yer alan belirli konulara daha fazla ağırlık verilmelidir. Örneğin takı tasarımı alanında öğrenim gören öğrencilere iç bükey, dış bükey, renk, ışık-gölge konularının çok sayıda ve kapsamlı örneklerle işlenmesi gibi.
- Konuya ilişkin örnekler, öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar tamamlandıktan sonra gösterilmelidir. Çalışma öncesinde bu tip örneklerin gösterimi öğrencilerin özgünlüğünü ve yaratıcılığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.
- Dersin değerlendirmesinde sadece yapılan uygulamalar değil aynı zamanda konuya ilişkin yazılı sınav ya da test yoluyla değerlendirme yapılmalıdır. Böylelikle öğrencilere edindiği bilgi ve becerileri yazılı olarak ifade etme zorunluluğu doğacaktır.
- Öğrencilerin konuya ilişkin kavram ve ilkeleri farklı malzeme, teknik ve uygulamalarla ortaya koyabilme esnekliği sağlanmalıdır. Böylelikle öğrencilerin yaratıcılıklarını ve özgünlüklerini ortaya koyabilmeleri sağlanacak; öğrencilere kendilerini ifade edebilme şansı verilecektir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Tepecik, A., (2002). Grafik Sanatlar. Ankara: Detay Yayıncılık.
2. Seylan, A., (2005). Temel Tasarım. Ankara: Baran Ofset.
3. Gökaydın, N., (2002). *Sanat Eğitimi Öğretim Sistemi ve Bilgi Kapsamı Temel Sanat Eğitimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
4. Gürer, L., (1992). *Görsel Sanat Eğitimi ve Mekan-Form*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversite Matbaası.
5. Özsoy, V., (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
6. Atalayer, F., (1994b). *Temel Sanat Öğeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
7. Polat, H.H., (2001). Temel Tasarımın Bilgisayar Destekli Öğretimi İçin Bir Modül Tasarımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
8. Yüksel, R., (1998). Güzel Sanatlar Fakültelerinde Verilen Temel Sanat Eğitimi Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
9. Deliduman Gence, C., (2007). Temel Sanat Eğitiminde Yöntemlere İlişkin Görüş ve Öneriler. Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:2,Sayı:3, ss.296-313.